

PEDAGOGINEN TURVALLISUUS

HYVINVOINTIA JA OSALLISUUTTA KANSANOPISTOJEN AMMATILLISESTA
KOULUTUKSESTA WEBINAARI II 28.5.2021

BRITA SOMERKOSKI, KT

MITÄ TARKOITTAÄ TURVALLISUUS?

WHO:

→turvallisuus on sitä, että pahoja tai ei-toivottuja (onnettomuuksia, kolareita, kuolemia, väkivaltaa, sortumia, sotia, murtumia, haavoja, vammoja, vammautumisia, menetyksiä) asioita ei tapahdu.

HUOM!

objektiivinen turvallisuus – pahoja asioita **ei tapahdu**

subjektiivinen turvallisuus – minusta **tuntuu** turvalliselta

TURVALLISUUS KÄSITTEENÄ

Turvallisuus ymmärretään yleisesti fyysisten, psyykkisten, moraalisten vaarojen puuttumisena. Sanan alkuperä: *SOLWOS*, viittaa terveyteen ja eheyteen (Nilsen ym. 2004)

- Suomen kielessä vain yksi sana – TURVALLISUUS
- Englanniksi SAFETY ja SECURITY
- Ruotsiksi SÄKERHET ja TRYGGHET

MITÄ TARKOITTAÄ PEDAGOGIIKKA

- **TAPA, JOLLA OPETUS JÄRJESTETÄÄN JA KASVATUKSELLISET PERIAATTEET – KASVATUSTIETEEN TEORIA JA KASVATUSKÄYTÄNNÖT → PEDAGOGIIKKA**
- **MAKROTASO – VALTION KOULUTUSJÄRJESTELMÄRATKAISUT, KOULUTUSPOLITIikka**
- **MESOTASO – OPETUS JA OPETUSSUUNNITELMA**
- **MIKROTASO OPETTAJAN TAPAA JÄRJESTÄÄ OPETUSTA JA HÄNEN OPETUSNÄKEMYKSENSÄ**
- **HUOM. ETULIITEPEDAGOGIIKAT (MUSEOPEDAGOGIIKKA, MUSIIKKIPEDAGOGIIKKA, LIIKUNTAPEDAGOGIIKKA)**

TURVALLISUUSPEDAGOGIIKKA

→ *Yleisdidaktinen* turvallisuus, arjen turvallisuus

- Turvallinen poistuminen ja sisälle suojautuminen
- Palo-osastoinnin ja muun rakenteellisen turvallisuuden ymmärtäminen
- Alkusammutus- ja ensiaputaidot
- Turvalliset kulkureitit

→ *Ainedidaktinen* turvallisuus, liittyy oppiaineisiin

- Laboratorioturvallisuus
- Työpajojen turvallisuus
- Terveysturvallisuus - hygienia, potilasturvallisuus

PEDAGOGI?

Kreikkaa *paidagogos* (lat. *paedagogus*)

Kaitsija, lähinnä orjan asemassa oleva lapsen saattaja, jolla saattoi tosin olla tärkeä merkitys esimerkiksi lapsen moraalisisessa kehityksessä. 😊

Pedagogin asemaa osoittaa vanha sanonta ”*quem Iuppiter odit, paedagogum fecit*” (Ketä Juppiter vihaa, siitä hän tekee pedagogin)

Lähde: Forum. Lukion historia. Otava.

ONNETTOMUUS

- Onnettomuus sattuu, kun käy ”huono onni” (vrt. engl. accident, accidentally – mieluummin incident)
- Miten olisi tapaturma? Kolari? Kaatuminen?

TURVALLISUUSKASVATUS

vaikutetaan arvoihin ja asenteisiin, opetetaan tietoja ja **taitoja**, jotka kaikki yhdistyvät parhaimmillaan toimintakyvyksi

→ turvallisuuskasvatuksen tuloksena turvallisuusosaaminen

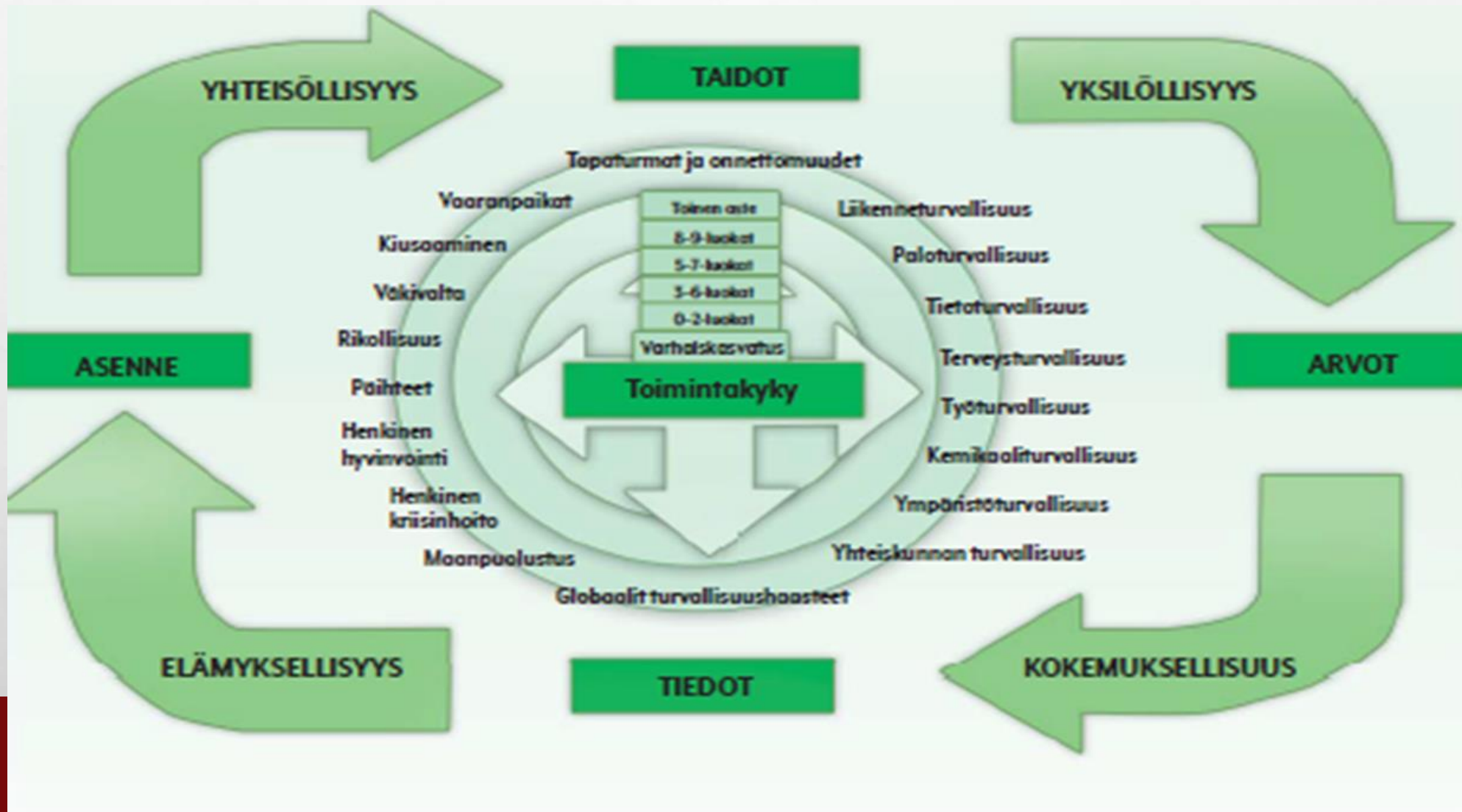
→ turvallisuusosaaminen edistää **turvallisuusidentiteetin** kehittymistä

→ oppilaitosorganisaation tasolla tätä voidaan kutsua **turvallisuuskulttuuriksi**

TURVALLISUUSOSAAMINEN ELI TURVALLISUUSKOMPETENSSI

- Opiskelijaa kannustetaan pitämään huolta itsestään ja muista. Pyritään siihen, että opiskelijat oppivat hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta edistäviä tietoja, taitoja ja asenteita.
- Turvallisuustaitoja: liikenteessä liikkuminen, vaaratilanteiden ennakointi, turvallisuussymbolien tunnistaminen, henkilökohtaisten rajojen tunnistaminen ja suojaaminen, viestintäteknologian vastuullinen käyttö
- Turvallisuusosaaminen korostuu ammatillisessa koulutuksessa, jossa nuoret opiskelevat työtä tekemällä. Tällöin turvallisuuslaki säätelee turvallista toimintaa ”työssä on noudatettava työolosuhteiden edellyttämää turvallisuuden ja terveellisyden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä, siisteyttä, huolellisuutta ja varovaisuutta.”

TURVALLISUUSKASVATUS (OPTUKE 2012)

HEIKKO TURVALLISUUSKULTTUURI ...

- Henkilösidonnaista (kun henkilö on poissa, myös turvallisuuskulttuuri on poissa)
- Pelkästään reaktiivista (poikkeamiin puututaan jälkikäteen)
- Läheltä piti -tilanteet sattumuksina
- Sattumanvarainen – toisinaan poikkeamiin puututaan, toisinaan ei

HYVÄ TURVALLISUUSKULTTUURI ON...

- suunnitelmallista (esimerkiksi dokumentaation päivittäminen ja turvallisuuden huomioon ottaminen päiväkodin arjessa)
- ennakoivaa (riskien arvioiminen ja niihin puuttuminen poikkeamailmoituksilla)
- systemaattista (turvallisuuteen reagoidaan aina, luottamusta rakentamalla)
- johdettua (kaikki toimijat tietävät, että turvallisuudesta välitetään)

TURVALLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

- Fyysinen
- Psyykkinen
- Sosiaalinen

Ja vielä

- Pedagoginen ulottuvuus

”OPPIMISYMPÄRISTÖILLÄ TARKOITETAAN TILOJA, PAIKKOJA, YHTEISÖJÄ, KÄYTÄNTÖJÄ, VÄLINEITÄ JA TARVIKKEITA, JOTKA TUKEVAT LASTEN KEHITYSTÄ, OPPIMISTA JA VUOROVAIKUTUSTA”

POIKKEAMAT JA NIIDEN HAVAINNOINTI

Poikkeamista ja niiden havainnoinnista tiedämme, että..

→pienet poikkeamat tavallisia

→läheskään kaikkia poikkeamia ei ilmoiteta

→normaali käytös - mikä on poikkeama (erityisopetus)

→opettajat taipuvaisia ilmoittamaan poikkeamista, jotka koskevat oppilaita tai opiskelijoita

→poikkeamien käsitteleminen oppilaitoksissa puutteellista

Millä tavoin poikkeamista ilmoitetaan? Mitä sen jälkeen tapahtuu? Saako ilmoittaja tietää, miten poikkeama on korjattu? Kuvataanko tapahtumia muille?

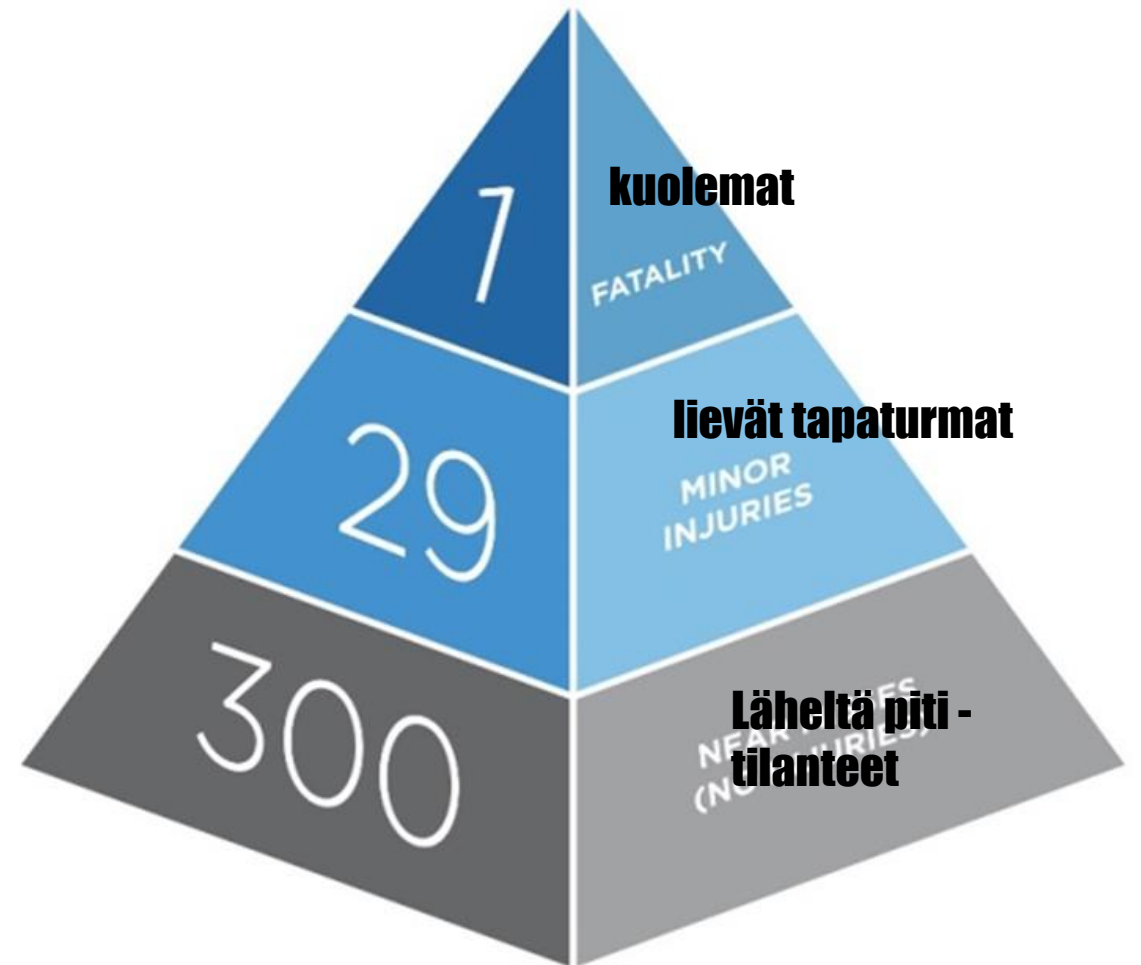
HILJAISET SIGNAALIT

- vuosina 2015 – 2020 (23.11.mennessä) 82 paloa päiväkotirakennuksissa (Lähde: Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto pronto)

lähde:

<http://www.tdworld.com/reliability-safety/building-culture-safety-starts-why>

katso myös: Heinrichin pyramidi

OLIPA KERRAN..

**Somerkoski, B. (2016). Safety at School
Context: Making Injuries and Non-events
Visible with a Digital Application.
Communications in Computer and Information
Science.**

OPETUSALAN TURVALLISUUDEN KOKONAISMALLI

(Teperi ym. 2018)

EDUSAFE-MALLI

Teperi A. ym. 2018. Turvallisuuden edistäminen opetuslalla
<https://www.julkari.fi/handle/10024/136842>

TURVALLISUUDEN KOKONAISHALLINTA OPISTOLLA

Ennakointi

- Turvallisuus- tai pelastussuunnitelma
- Turvallisuusjohtamisen menettelyt
- Turvallisuuspuhe milloin ja miten: opiskelijat, henkilökunta, sidosryhmät

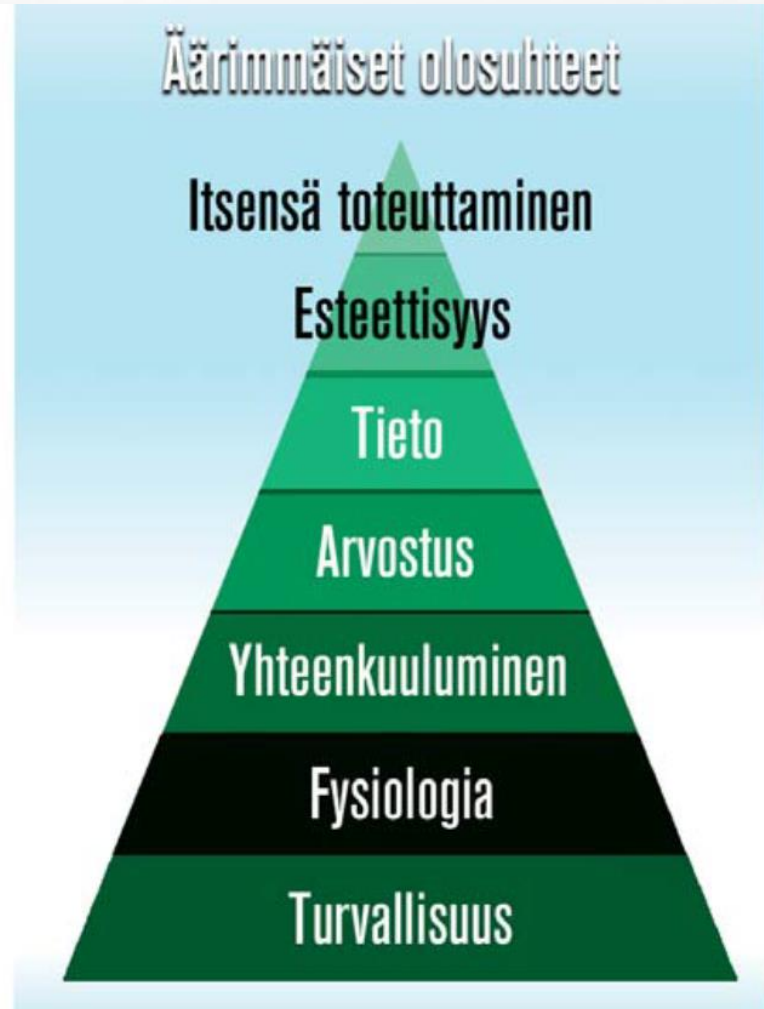
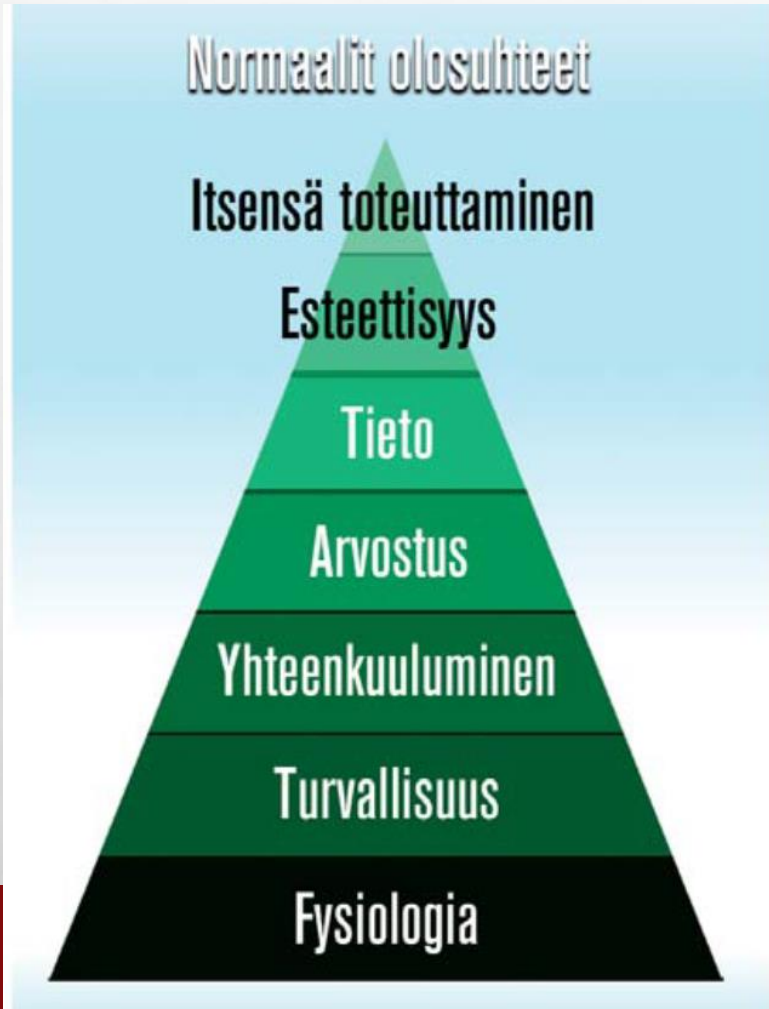
Tilanteen hoitaminen

- Harjoitukset: alkusammutus-, poistumisharjoitus, ensiapukoulutus
- Turvallisuuskävelyt
- Turvallinen asuminen: miten hallitaan: avaimet, jatkojohdot ja sähkölaitteet, kulttuurierot

Jälkeen

- Kriisiviestintä
- Henkinen jälkihoito
- Vaaratilanteiden analysointi ja niistä oppiminen
- **Erikoistilanteiden kortit**

MASLOWIN TURVALLISUUS

TURVALLISUUTTA TEORIOIN

- HEINRICH: onnettomuuksien tarkastelu sarjoittaisilla malleilla; domino-mallilla (syy-seuraus) → tavoitteena poistaa riskitekijä
- REASON: epidemiologinen malli – ei-toivotut tapahtumat osuvat samaan aikaan ja samaan paikkaan (agentti- ja ympäristötekijä) → tavoitteena rakentaa suojaus riittävän vahvaksi
- HOLLNAGEL: systeemimalli → tavoitteena tutkia onnistuneita prosesseja ja suorituksen vaihtelua functional resonance accident model

TURVALLISUUDEN TUNNE – PSYKOLOGINEN ULOTTUVUUS-YKSILÖN TASO

- turvallisuusmotivaatio
- ymmärrys oman toiminnan vaaroista, vaaramekanismeista sekä mahdollisista onnettomuuksista,
- ymmärrys organisaation turvallisuudesta ja organisaatiosta
- vastuu organisaation turvallisuudesta sekä työn hallinta (Reiman ym. 2008).

KOULUN RISKIT - TUNNUSPIIRTEITÄ

- muita kuin tulipaloja, mutta jos tulipaloja niin enimmäkseen ihmisen aiheuttamia ja sähköpaloja (huom . tahalliset!)
- lieviä tapaturmia joko välitunnilla tai liikuntatunnilla
- ennakoimattomia, normien vastaisia: joissa tilaa, välinettä, aluetta käytetään ohjeiden vastaisesti
- oppilaiden riskejä (opettajat eivät tunnista omia riskejään)
- fyysiseen oppimisympäristöön kohdistuvat helpoiten näkyviä
- hankaluutena pitkän ajan kuluessa syntyvät
- muuttuvat koko ajan (vuorokausi, kuukausi)

KÄYTÄNNÖN HARJOITUS: KUVAREFLEKTIO

- harjoitelkaa havainnoimaan turvallisuutta
- kuvatkaa riskejä, turvattomuutta, poikkeamia
- kuvatkaa yhteisöllisyyttä edistäviä tilanteita, ihmisiä, paikkoja
- antakaa ryhmän keskustella kuvaamisprosessin aikana – perustelut sille, miksi juuri tämä kuva on mukana, minkä turvallisuuteen liittyvän asian kuva välittää
- toteutumistapa on vapaa
- kuvia on hyvä olla vähintään viisi kappaletta

LISÄTIETOJA JA YHTEYDENOTOT

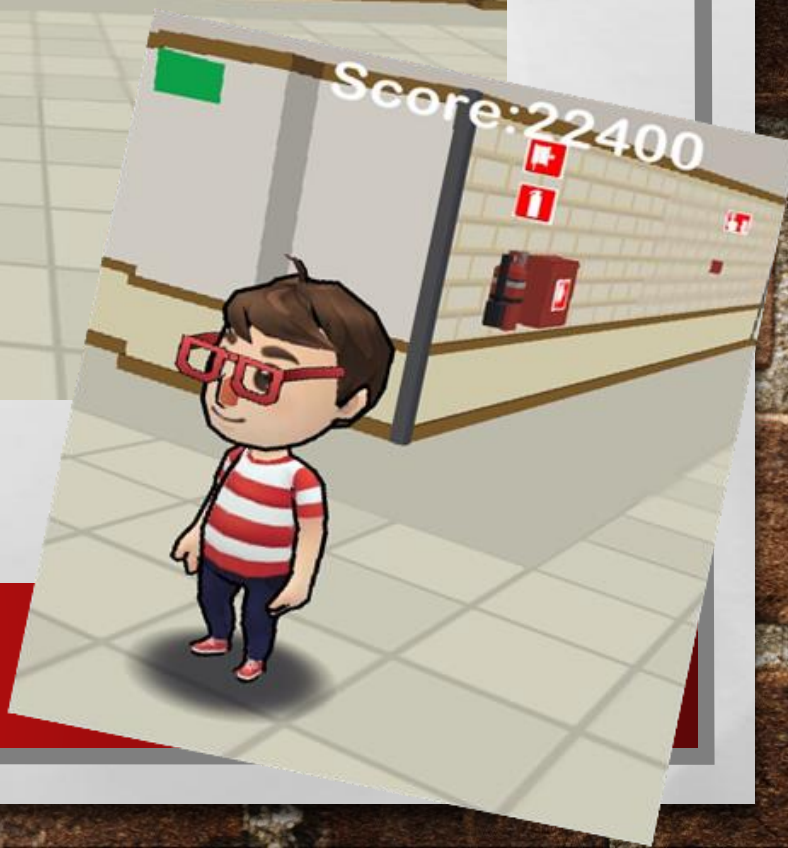
- **BRITA SOMERKOSKI** BRITA.SOMERKOSKI@UTU.FI

TULOSSA: VIRPA – VIRTUAALISTA PALOTURVALLISUUTTA
MOBIILIPELI JULKAISTAAAN KEVÄÄLLÄ 2021
LADATTAVISSA ILMAISEKSI

	Exit -merkki	300
	Kokoontumispaikka -merkki	15
	Sammutin -merkki	115
	Palohälytin -merkki	98
	Palokello -merkki	41
	Defibrilaattori -merkki	63